

LUIGI PIRANDELLO

Sırasını Bekleyenler

*Sanki o kayalığın, o sığlığın
ilerisinde açık deniz ve parlak bir
talih yokmuş gibi! İşte o ufka
dikmek lazımdı gözünü!*

ÇEVİRİ: NEYYİRE GÜL IŞIK

LUIGI PIRANDELLO
SIRASINI
BEKLEYENLER

Can Modern
Kısa Modern / 15

Sırasını Bekleyenler, Luigi Pirandello
Il Turno

İlk baskı: Niccolò Giannotta, 1902
Bu kitapta kaynak alınan baskı: Mondadori, 2001.
© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2020, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

İtalyanca aslından çeviren: Neyyire Gül Işık
Dizi editörü: Emrah Serdan
Editör: Nükhet Polat
Düzeltili: Ebru Aydın
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt:
Baskı ve cilt: Arı Matbaası
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,
Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4520-1

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com/9789750745201
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

LUIGI PIRANDELLO
SIRASINI
BEKLEYENLER

Roman

İtalyanca aslından çeviren: Neyyire Gül Işık

LUIGI PIRANDELLO, 1867'de Sicilya adasında, Girgenti (bugünkü Agrigento) yakınlarındaki Caos'ta dünyaya geldi. Pirandello bu nedenle "Kaosun evladı" olduğunu söylüyordu. Babası Stefano Ricci-Gramitto burada bir kükürt madeni patronuydu. Bu kasabada ve Palermo'da varlıklı bir çocukluk geçiren Pirandello babasının isteğiyle ticarete atılmak için önce hukuk fakültesine girmiş, sonra Roma ve Bonn üniversitelerinde filoloji okumuş ve doktora tezini Sicilya lehçesi üzerine yazmıştır. 1897'den 1922'ye kadar Roma'daki Real Istituto di Magistere Femminile'de estetik ve üslup üzerine dersler vermiştir. Pirandello'nun 1887'de başladığı yazarlık serüveni oldukça verimli olmuş, *Mattia Pascal Sahiden Yaşadı mı Yaşamadı mı?* (1904) ve *Biri, Hiçbiri, Binlercesi* (1926) gibi eserleriyle ün kazanmıştır. 1915'ten sonra tiyatroya yoğunlaşarak altı yılda 16 oyun yazan Pirandello'nun en ünlü oyunlarından bazıları *Size Öyle Geliyorsa Öyledir* (1918) ve *Altı Kişi Yazarını Arıyor* (1921) sayılabilir. Hayatının sonuna doğru Mussolini'nin Ulusal Faşist Parti'sini destekleyen Pirandello buna rağmen Jean-Paul Sartre, Samuel Beckett ve Eugène Ionesco gibi yazarları etkilemiştir. Pirandello'nun 1934'te Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülmesi ülkesinde yankı bulmamış ve kutlanmamıştır. 1936'da Roma'daki küçük apartman dairesinde hayata gözlerini yummuş ve vasiyeti üzerine resmi törenle gömülmemiştir.

NEYYİRE GÜL IŞIK, Ankara'da doğdu. Yükseköğrenimini Floransa Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi'nde akademik kariyerini tamamlayarak İtalyan ve İspanyol Dili Anabilim dallarında öğretim üyeliği yaptı. Ortega y Gasset, Italo Svevo, Blasco Ibáñez, A. Muñoz Molina, Juan Goytisolo, Leonardo Sciascia, Italo Calvino, Curzio Malaparte, Antonio Tabucchi, Javier Marías gibi yazarların eserlerini dilimize kazandırdı. Madrid Complutense Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi verdi. Halen İspanya'da çevirmenlik uğraşını sürdürüyor.

I

“Pırlanta gibi bir delikanlı, evet evet, pırlanta gibi bir delikanlı!” Ravi'nin aklından bile geçmezdi bunu yadsımak; ama iş Stellina'yı onunla başgöz etmeye gelince, yok canım: Şaka olarak söylenmesini bile istemiyordu.

“Kafamızı kullanalım!”

Kızını herkesin uygun göreceği biriyle evermek isterdi, öyle diyor-du. Kentte dolaşiyor, eşini dostunu ve akrabalarını durdurup fikir soruyordu. Gel gör ki hepsi mi hepsi, sevgili kızını vermeye niyetlendiği kocanın adını işitince şaşırıp kalıyor, gözleri yuvalarından oynuyordu:

“Don Diego Alcozèr mi?”

Ravi sinirlendiğini belli edecek bir hareket yapmaktan kendini güç tutuyordu, gülümsemeye çabalıyordu, ellerini önüne uzatarak tekrarlıyordu:

“Durun, bekleyin... Kafamızı kullanalım!”

Kafasını kullanmak şöyle dursun, bazıları sahiden ciddi mi söylüyor diye soruyordu:

“Don Diego Alcozèr mi?”

Ve kendilerini tutamayıp gülüyorlardı.

Ravi öfkelenerek uzaklaşırken şöyle söyleniyordu:

“Af buyurun, ben sizlerin makul kişiler olduğunuzu sanmıştım.”

Çünkü kendisi, doğrusu ya, o kısmeti kafasında evirip çevirdikçe sevgili kızcağızı için bir talih kuşu olduğuna yüreğinin derininden inanıyordu. Ve başkalarını da inandırmak için ayak diriyordu, en azından günden güne şiddetlenen öfkesini boşaltmasına izin verenlere.

“Hürriyet diye tutturdunuz,¹ Tanrı aşkına! Krallık edecek ama hükmetmeyecek bir kral, askere herkes gitsin, beş başı mamur bir ordu, köprüler, karayolları, demiryolları, telgraf, sokaklarda aydınlatma... hepsi güzel şeyler, hepsi harika, benim de hoşuma gidiyor; ama bunların fiyatını ödemek lazım efendiler! Ya sonuçları ne? Benim durumumda iki sonucu var. Bir: Ömrü billah eşek gibi çalıştım, talihsizliğim namusumla didinmek oldu, şimdi de kızcağızımı gönül kime düşerse onunla everecek kadar birkaç kuruş koyamadım bir yana, o beni de mesut ederdi. İki: Delikanlılar yok – istikbali gören bir babaya kızının refahını temin edebilecek delikanlılardan bahsediyorum. İlk hayatta tutunmaları lazım o da Tanrı bilir ne kadar sürer; kendilerine bir yer edinince de drahoma isterler, istemekte de haklıdırlar; bir yer edinmemişlerse, şimdi eğri oturup doğru konuşalım, hangi baba kalkar da onlara kızını verir? O halde? O halde yapılacak şey bir ihtiyara varmak, dediğim bu, tabii eğer ihtiyar zenginse. Delikanlılara gelince: İhtiyar öldüğünde elini sallasa ellisi.”

Gülecek ne vardı? Söyledikleri sağduyunun sesiydi! Öyle ya:

“Aklımızı kullanalım...”

Şayet Don Diego Alcozèr şöyle bir elli-altmış yaşında olsa buna

1. Ravi 19. yüzyılda, İtalya'yı birleşik ve demokratik bir ülke yapmak için gerçekleştirilen Risorgimento yanlılarına çatıyor. (Ç.N.)

yanaşmazdı: Kızcağız açısından on-on beş yıllık özveri fazla kaçardı; kendisi o kismete asla he demezdi. Ama sonuçta don Diego yetmiş ikisine varmıştı! Yani hiçbir tehlikesi yoktu. Aslında evlilikten çok, sadece kızı evlat ediniyor denebilirdi. Stellina, Don Diego'nun evine bir evlat gibi girecekti: Ne fazla ne eksik. Babasının evinde oturacağına öteki evde oturacaktı, daha bile rahat ederdi, evin tek hâkimi olurdu; sonuçta bir beyefendinin eviydi, bundan kimsenin kuşkusu olamazdı. O halde özveri bunun neresindeydi? İster burada beklesin ister orada. Tek farkı şuydu: Burada baba evinde kendi elinden kızcağızı için bir şey gelmediğine göre zaman kaybı olurdu; oysa orada üç yıl, dört yıl bekledi miydi...

“Anlatabildim mi?” diye soruyordu bu noktada Ravi; kendi yürüttüğü mantıkla gözleri kamaşmıştı, her gün biraz daha emin oluyordu.

Don Diego Alcozèr şimdiye değin dört kez evlenmemiş miydi? Ee, evlenmişse ne olmuş? Daha iyi ya! Stellina diğer dördü gibi kendini ihtiyara gömdürme (ve derhal parmaklarıyla boynuz işareti¹ yapıyordu) aptallığını etmezdi; zamanla ve Tanrı'nın yardımıyla hayırsever kocasının naaşını ebedî istirahatgâhına uğurlardı, işte o zaman, evet, gelsin delikanlı! Güzel, zengin, prensesler gibi yetiştirilmiş, ballı kismet sayılırdı; delikanlılar da o durumda arı gibi çevresine üşüşürlerdi.

Milletin onun bu mantığını anlamaması olanaksız görünüyordu; ihtiyarla yapacağı üç-beş günlük evliliğin anlık özverisinden ötesini görmemeleri inatçılıktı, kalın kafalılıktı. Sanki o kayalığın, o sığığın ilerisinde açık deniz ve parlak bir talih yokmuş gibi! Oraya, işte o ufka dikmek lazımdı gözünü!

1. İtalya'da, özellikle güney illerinde, bir felaketi kendinden uzak tutmak ya da önlemek için yapılan tipik el işareti. (Ç.N.)

Eğer kendisi zengin olsaydı, kızını mutlu etmek elinde olsaydı – elbette! Malum, kızını o moruğa karı diye vermezdi. Stellina tabii, önüne serdiği serveti değerlendiremezdi; doğaldı bu, bir bakıma bağışlanabilirdi de! Ama aradan birkaç yılcık geçince –emindi bundan– onu göklere çıkaracak, teşekkürler edecek, yüreği minnetle dolacaktı. O evlilikten kendisi için hiçbir şey ummuyor, istemiyordu; yalnızca kızı için istiyordu ve bir baba olarak görevinin, dünyanın kaç bucak olduğunu bilen deneyimli, yaşlı bir baba olarak görevinin, katı davranmak ve dünyadan habersiz kızcağzını baş eğmeye zorlamak olduğunu düşünüyordu. Onu derinden üzen şey ise kendisi gibi deneyimli kişilerin bu fikri onaylamamasıydı.

“Baba, Oğul ve Kutsal Ruh aşkına,” diye sızlanıyordu o arada evde Ravi'nin karısı Rosa Hanımteyze; her zamanki gibi haç çıkarıyordu, sapsarı, kıpırtısız gövdesinin ağırlığı altında kendini sıkıya gelmiş, rahatsız duyduğu her sefer yaptığı hareketti: “Bırakın yakasını. Marcantonio ne yaparsa benim açımdan uygundur,” diyordu o evlilik planının canavarca bir şey olduğunu alçak sesle belirten hısımlı akrabaya.

“Büyük günah olur, Rosa Hanımteyze!” diye çırpınıp duruyordu konu komşunun sözcüsü Carmela Mëndola, bağdırmamak için sesi handiye boğularak konuşuyor, bir deri bir kemik göğüskafesine güm güm yumruklar indiriyordu: “Bırakın söyleyeyim, vicdanım kaldırmıyor: Büyük günah olur, Tanrı cezasını verir sonra!”

Ve alı al moru mor, başındaki kocaman kırmızı eşarabının uçlarını çenesinin altında bir çözüp bir bağlıyordu.

Rosa Hanımteyze dudaklarını kısıyor, çenesini ileri uzatıyor, gözlerini yumuyor, burnundan uzun bir soluk salıveriyordu.

II

Don Diego Alcozèr kentte müstakbel kayınpederiyle birlikte boy göstermeye başlamıştı bile.

Marcantonio Ravì babacan bir yağ tulumuydu; kanlı canlı yüzü sinekkaydı tıraşlı, çenesinin altında bir karış gıdısıyla, haşmetli göbeğinin altında bodur kalan, yürürken zahmetle bir o yana bir bu yana attığı bacaklarıyla, Don Diego'yu dengelemek için mahsus yapılmışa benziyordu; çünkü o sıska mı sıska, ufaraktı, berikinin yanında kısacık, hızlı keklik adımlarıyla sekiyordu, şapkasını ya elinde tutuyor ya da bastonunun topuzuna asıyordu, o bir tanecik, iyice uzamış, rengi belirsiz (pembemsi) bir suyla ıslatılmış saç tutamını sergilemekten hoşnutluk duyar gibiydi, kafatasını elden geldiğince örtün diye kimbilir nasıl bir özenle güzelce dağıtılmıştı.

Bıyık diye bir şeyi yoktu don Diego'nun, kirpikleri de yoktu: İyicene köseydi; ufacık kel gözleri soluktu, suluydu. En yeni giysileri en azından yirmi yıllıktı, ama sahiplerinin nekesliğinden ötürü değil; onları buruşup tozlanmaktan özenle sakındığı için hiç hırpalanmıyorlardı; gören de sırtına yeni geçirdiğini sanırdı.

İki Sicilya Kralı II. Ferdinando¹ çağının kat kat kabarık etekliki hatunlarının en dayanılmaz avcılarından biri ne yazık ki sonunda işte bu hale düşmüştü: zamanında kibar mı kibar, kılıç ve dans üstadı bir beyefendi idi. Hem hünerleri bu kadarla da kalmazdı, yani kendi deyişyle Venüs'ün ve Mars'ın alanlarıyla sınırlı değildi: Don Diego Latinceyi akıcılıkla konuşur, Catullus'un şiirlerinin tamamını ve Horatius'un dizelerinin çoğunu ezbere bilirdi:

1. II. Ferdinando, İki Sicilya Krallığı'nın tahtını 1830'dan 1859'da ölümüne değin elinde tutmuştu. (Ç.N.)

Marcantonio Ravi, güzeller güzeli kızı Stellina'yı evlendirmeyi kafasına koymuştur. Müstakbel adayı da yaşlı ve bir o kadar zengin Don Diego Alcozèr'dir. Ancak babanın niyeti başkadır: Bir ayağı çukurda olan Alcozèr ölür ölmez dul kızını bu kez sırasını bekleyen Pepè Alletto'ya verecek ve kızının maddi ve manevi mutluluğunu sağlamış olacaktır. Ne var ki evdeki hesap çarşıya uymaz ve şaşkırtmacalı olaylar birbirini kovalar. Pirandello'nun 1902 tarihli ikinci romanı, klasik bir yanlışlıklar komedisi.

#italyanmodernleri #evlilik #baba #damat #soyluluk #komedi

canyayinlari.com | f | i | t canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4520-1

9 789750 745201